

ВІДГУК

доктора мистецтвознавства, професора, проректора з наукової, творчої та міжнародної діяльності Дніпровської академії музики

ГРОМЧЕНКА ВАЛЕРІЯ ВАСИЛЬОВИЧА

та декана оркестрового факультету

Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, професора

КУШНІРА АНТОНА ЯРОСЛАВОВИЧА

на творчий мистецький проєкт та його наукове обґрунтування

ПАРАЩУКА Тараса Володимировича

«ТВОРИ ДЛЯ ТРУБИ МИКОЛИ БЕРДИЄВА:

ІНТЕРПРЕТАЦІЙНИЙ ТА ТЕХНІЧНИЙ АСПЕКТИ»

поданий до захисту на здобуття

освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва

за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

(галузь знань 02 «Культура і мистецтво»)

«М. Бердієв – різнобічно обдарований музикант. Слухаєш його і здається, що не існує ні технічних труднощів, ні кінця музичної виразності»¹. Саме ці слова видатного українського композитора Г. Майбороди про Миколу Бердієва, що літописно закарбовані в історії духового музично-виконавського мистецтва, знаним трубачем-науковцем Валерієм Терентійовичем Посвалюком, у його фундаментальному дослідженні «Історія виконавства на трубі в Україні», якомога найкраще розкривають багатогранність творчого обдарування відомого українського виконавця-трубача, педагога, композитора Миколи Володимировича Бердієва.

Багатовекторну значущість творчої діяльності М.В. Бердієва складно переоцінити, адже всі мистецькі іпостасі геніальної особистості,

¹ Посвалюк В.Т. Історія виконавства на трубі в Україні. Київ: КНУКіМ, 2006. С. 62.

максимальність активності якої означена періодом другої половини ХХ століття, мають винятково плідне продовження, надзвичайно доленосну творчу життестійкість, при цьому, наголосимо, в усіх царинах активності майстра, а саме – виконавській, педагогічній, композиторській та організаційній діяльності. Зокрема, творчий доробок Бердієва-виконавця є унікальним прикладом інтерпретації багатьох творів для труби або за участю труби українських композиторів ХХ століття; майстер є наступником педагогічних засад фундатора Київської школи гри на трубі В. Яблонського та їх еволюціонування у здобутках численних вихованців класу труби у Київській державній консерваторії ім. П.І. Чайковського; художньо-багатогранні твори, напрацювання Бердієва-композитора, у різноманітті їх жанрового, тематичного, програмного означення, позначаються без виключення в усіх репертуарних списках сучасних навчальних дисциплін з таких освітніх курсів як «Спеціальний інструмент (труба)», «Клас духового ансамблю», «Аналіз музичних творів», «Історія виконавства на духових інструментах», «Методика викладання гри на духових інструментах», а також виконавська і педагогічна практики та ін.

Актуальність представленого творчого мистецького проєкту та його наукового обґрунтування, поміж вищезначеного, обумовлюється також і винятково злободенним питанням оновлення репертуарних списків, зокрема з таких навчальних дисциплін як «Спеціальний інструмент (труба)» та «Клас духового ансамблю», що спричинено вилученням великої низки творів російських композиторів, і у свою чергу, постає суттєвим активізатором стосовно мистецько-ціннісного перегляду численних композицій багатьох українських митців, зокрема й М.В. Бердієва, здійснення їх не лише оригінальної виконавсько-практичної, концертно-сценічної презентації, але й, наголосимо, активізації до них науково-дослідницьких інтенцій сьогочасних вчених, стосовно теоретичного осмислення творів, впровадження цілісного виконавського аналізу тощо.

На позитивну ознаку стосовно пропонованої роботи заслуговує увага Тараса Володимировича до різноманіття композиторського інструктивно-технічного доробку М.В. Бердієва. Здобувач влучно констатує винятково вагоме значення різноманітних за тематичною, жанровою аспектною етюдів, а також вправ, написаних спеціалізовано задля виконавсько-професійного становлення трубачів, задля оволодіння ними багатогранністю трубних виконавських технік. При цьому, наголосимо, що Т.В. Паращук обіймає аналітикою виконавця-практика як сольні, так і ансамблеві інструктивно-технічні композиції, зорієнтовані, поміж іншого, на монотемброве ансамблеве музикування вихованців класу труби, зокрема численних тогочасних студентів М.В. Бердієва. Саме цей аспект творчої діяльності Миколи Володимировича, максимально увиразнює його ще одну, з провідних чеснот мистецького таланту майстра – організаційні здібності М.В. Бердієва.

Вагоме значення презентований творчий проєкт та його наукове обґрунтування має у контексті рельєфно позначених міждисциплінарних зв'язків, відповідних тематично-предметних інтенцій, що у світлі сучасної музичної педагогіки та еволюції новочасного академічного музичного мистецтва, постає винятково актуальним у сфері новочасної гуманітаристики. Акцентуватимемо, що пріоритетність царини музичного мистецтва у її зв'язку з академічною музичною педагогікою, має надзвичайно увиразненні, рельєфно кристалізовані зв'язки із музичною регіоналістикою, музичною естетикою, культурологією, музичною психологією, а також соціокультурним менеджментом та ін.

Опрацьовуючи матеріал творчого мистецького проєкту, а саме – масштабний творчий доробок М.В. Бердієва, означений звершеннями у виконавській, педагогічній, композиторській та організаційній діяльності знаного українського майстра, Т.В. Паращук дістається ствердження універсальності творчої іпостасі Миколи Володимировича, що в цілому засвідчує неабияку новизну пропонованої роботи здобувача ступеня доктора мистецтва.

Структура наукового обґрунтування творчого мистецького проєкту, у взаємодії розділів і підрозділів праці, її локальних та загальних висновків, концептуально зумовлюється логікою у досягненні мети роботи та вирішенні ряду відповідних завдань. У першому розділі здобувач абсолютно слушно висвітлює постать М.В. Бердієва у його виконавській, композиторській та педагогічній іпостасях (у відповідності підрозділів). У другому розділі наукового обґрунтування, який на нашу думку постає ключовим у презентованій праці, Т.В. Паращук провадить музично-аналітичний огляд різних композицій для труби М.В. Бердієва, зокрема аналізує його етюди, п'єси, концерти. Особливо цінними постають технічно-інтерпретаційні погляди здобувача стосовно композиторського доробку для труби Миколи Володимировича.

Професійна зацікавленість стосовно пропонованої до рецензування праці Т.В. Паращука, активізувала низку запитань та зауважень до Тараса Володимировича, що акцентуватимемо, у жодній мірі не применшує мистецької ваги роботи, а лише активізує професійний інтерес та зацікавленість винятково оригінальним творчим мистецьким проєктом.

Запитання.

1. Всебічно осягаючи композиторський доробок М.В. Бердієва, Тарас Володимирович абсолютно слушно акцентує дослідницьку увагу на жанрі етюд, що з максимальною увиразненістю висвітлюється у представленій роботі, зокрема у підрозділі «Асиміляція педагогічного доробку в п'єсах та етюдах М.В. Бердієва» (сторінки 54 – 65). При цьому, акцентуватимемо, що Т.В. Паращук доволі чітко вирізняє такого роду твори як з динамізацією суто дидактичного, інструктивно-технічного вектору, так і композиції у підкресленні їх художньо-образного змісту, певної художньої образності (тематичні, жанрові етюди).

Відтак, можливість використання програмних етюдів М.В. Бердієва, зокрема в академічній педагогічній практиці, з превалюванням у них, як правило, узагальненого типу програмності, генерує запитання до Тараса

Володимировича, чи буде доречним, і взагалі, чи можна означувати програмні етюди М.В. Бердієва (тематичні, жанрові) в сучасній академічній педагогічній діяльності як концертні етюди, адже жанр концертного етюд, на кшталт відомих творів О. Гедіке (Концертний етюд для труби і фортепіано), А. Візутті («Каскади» для труби соло – п'єса із виразно означеною інструктивно-технічною означеністю) та багато інших такого роду композицій, надзвичайно широко представлених у новочасній як педагогічній, так і концертно-виконавській, фестивально-конкурсній, культурно-просвітницькій діяльності програм-виступів численних виконавців-трубачів, може бути успішно доповнений суто українським контентом, а саме – художньо-самодостатніми концертними етюдами для труби відомого українського виконавця-композитора М.В. Бердієва?

2. Висвітлюючи багатогранність творчого обдарування М.В. Бердієва, зокрема представленого його виконавською, педагогічною, композиторською, а також організаційною діяльністю, не складно помітити відсутність прикладів, певних напрацювань уславленого майстра у царині науково-дослідницької діяльності, відсутність, можливо б найбільш притаманної для Миколи Володимировича, на нашу думку, емпіричності наукової діяльності. Хоча у той час, періоду другої половини ХХ століття, в лоні духового академічного музично-виконавського мистецтва, здійснювалась активна наукова діяльність таких видатних українських духовиків-вчених як фаготиста В.М. Апатського (м. Київ), кларнетиста К.Е. Мюльберга (м. Одеса), фаготиста Г.А. Абаджана (м. Харків) та інших знаних вчених лона академічного духового музикознавства.

Потому, означимо запитання до здобувача, чому відомий виконавець-трубач, педагог, методист, композитор, талановитий організатор Микола Володимирович Бердієв, все ж таки, залишився осторонь науково-дослідницької діяльності, не означивши висвітлення законів практики науковими результатами, відповідними емпіричними узагальненнями, що, безумовно, фундаменталізувало й максимально обґрунтувало зв'язок

практичної діяльності та методів навчання гри на академічних духових інструментах, зокрема на трубі?

До речі, це питання й відповідь на нього, одновекторно можуть бути екстрапольовані стосовно ще одного видатного трубача-соліста ХХ століття, багатогранно талановитого (трубач-соліст, педагог, диригент, методист, організатор) Тимофія Олександровича Докшицера, акцентуватимемо, народженого і вихованого у початковій музичній освіті в Україні, але ж як і М.В. Бердієв, на жаль, не відзначеного досягненнями у сфері наукової діяльності.

Зауваження.

1. У ряді зауважень стосовно рецензованої праці означимо недостатність географії стосовно апробації результатів дослідження, зокрема участі Тараса Володимировича Паращука у науково-практичних конференціях, означених превалюванням лише київської наукової школи, хоча тема творчого мистецького проєкту була б винятково цікавою у лоні будь-якої науково-дослідницької спільноти.

2. У додатках наукового обґрунтування творчого мистецького проєкту бажаним було б додавання відповідного ілюстративного матеріалу, певних фотодокументів щодо багатогранної творчої активності Миколи Володимировича Бердієва.

Акцентуватимемо, що вищезазначені запитання та зауваження стосовно презентованого наукового обґрунтування творчого мистецького проєкту не носять принципового значення, а мають, підкреслимо, абсолютно уточнюючий та, насамперед, доповнюючий характер.

За наслідками аналізованої роботи опубліковано низку фахових наукових статей, що відповідають змісту презентованої праці; здійснено необхідні апробації творчого мистецького проєкту.

Наголосимо, що у представленому науковому обґрунтуванні творчого мистецького проєкту Т.В. Паращука не виявлено порушень академічної доброчесності.

Необхідно відзначити, що представлений творчий мистецький проєкт Тараса Володимировича Паращука і його наукове обґрунтування має винятково широку перспективу подальшої концертно-сценічної, а також науково-дослідницької реалізації, зокрема у створенні багатьох концертних програм з характерно-спеціалізованих творів духовиків-композиторів, у розробці репертуарного забезпечення з творів українських митців стосовно сучасних навчальних програм у закладах спеціалізованої вищої освіти, у відкритті та всебічному вивченні творчого доробку маловідомих українських композиторів тощо.

Отже, запропонований творчий мистецький проєкт і його наукове обґрунтування Т.В. Паращука, є винятково актуальними і необхідними у сьогоденні еволюції українського академічного духового музично-виконавського мистецтва, та є такими, що повністю відповідають Вимогам пунктів 41 – 47 Постанови Кабінету Міністрів про порядок здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва № 89 від 12.02.2020 р. та № 151 від 23.02.2022 р., що стосуються присудження ступеня доктора мистецтва, а Паращук Тарас Володимирович заслуговує на присудження ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Доктор мистецтвознавства, професор,

проректор з наукової, творчої
та міжнародної діяльності

Дніпровської академії музики

Генеральний директор
В. Громченко
В. Громченко

Громченко

Валерій ГРОМЧЕНКО

Декан оркестрового факультету

Національної музичної академії України

імені П.І. Чайковського, професор

Кушнір

Антон КУШНІР
А. Кушнір
Засідую: начальник загального відділу
Національної музичної академії
України імені П.І. Чайковського